

บทคัดย่อ

การวิจัยในโครงการแนวทางการจัดการหญ้าหางเสือเพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กรณีป่าชุมชนบ้านห้วยยาง ตำบลสงยาง อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์ คือ (1)เพื่อศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ สภาพพื้นที่ ทรัพยากรป่าชุมชนบ้านห้วยยางตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (2)เพื่อศึกษาความสำคัญและความสัมพันธ์ของหญ้าหางเสือกับวิถีชีวิตของคนภายในชุมชน และระบบนิเวศน์ของป่าชุมชนบ้านห้วยยาง (3)เพื่อศึกษาภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์จากหญ้าหางเสือกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของชุมชน (4)เพื่อศึกษาปัญหา สาเหตุและผลกระทบของการใช้ประโยชน์จากหญ้าหางเสือกต่อชุมชนและป่าชุมชนบ้านห้วยยาง และ (5)เพื่อหาแนวทางการจัดการหญ้าหางเสือเพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กรณีป่าชุมชนบ้านห้วยยาง ตำบลสงยาง อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเริ่มต้นศึกษาบริบทชุมชน สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ สภาพพื้นที่ ทรัพยากรป่าชุมชนบ้านห้วยยางตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ความสำคัญและความสัมพันธ์ของหญ้าหางเสือกกับวิถีชีวิตของคนภายในชุมชน และระบบนิเวศน์ของป่าชุมชนบ้านห้วยยาง ภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์จากหญ้าหางเสือกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของชุมชน ปัญหาสาเหตุและผลกระทบของการใช้ประโยชน์จากหญ้าหางเสือกต่อชุมชนและต่อป่าชุมชนบ้านห้วยยาง การเรียนรู้รูปแบบวิธีการ ข้อมูลและสถานการณ์จากพื้นที่อื่น หน่วยงานภายนอก ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการจัดการป่า ผู้กระบวนกรทดลองปฏิบัติการจนได้ข้อสรุปเป็นแนวทางการจัดการหญ้าหางเสือเพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านห้วยยาง คือ 1) การสร้างความเข้าใจในเรื่องการใช้ประโยชน์จากป่าและหญ้าหางเสือกภายในชุมชน การดำเนินการ การปรับปรุงกฎระเบียบการดูแลป่าให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ผ่านเวทีประชาคมในหมู่บ้าน การส่งเสริมคนในชุมชนให้สามารถใช้ประโยชน์จากหญ้าหางเสือกได้อย่างยั่งยืน เช่น การประชาสัมพันธ์ในเรื่องประโยชน์จากป่าและหญ้าหางเสือกผ่านหอกระจายข่าวของหมู่บ้านโดยผู้ใหญ่บ้านและทีมวิจัยอย่างสม่ำเสมอ การอบรมให้ความรู้เรื่องการใช้ประโยชน์จากป่าให้กับคนในชุมชน กลุ่มอาชีพ เด็กเยาวชน นักเรียน การทำป้ายประชาสัมพันธ์กฎระเบียบที่ได้จากการประชาคมตามจุดที่สำคัญในชุมชน 2) การสร้างความเข้าใจในเรื่องการใช้ประโยชน์จากป่าและหญ้าหางเสือกกับชุมชนใกล้เคียง และภายนอกชุมชน เช่น การประชาสัมพันธ์การจัดการป่าชุมชนของตำบลห้วยยางสู่ 10 หมู่บ้านในตำบลสงยาง โดย เช่น การทำหนังสือแจ้งการจัดการป่าชุมชนส่งให้ผู้นำในชุมชนข้างเคียง 10 หมู่บ้าน การแจ้งเรื่องการจัดการป่าชุมชนในที่ประชุมประจำเดือนของอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีนายอำเภอศรีเมืองใหม่เป็นประธานในที่ประชุม การสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชนในพื้นที่ข้างเคียง 10 หมู่บ้าน โดยการเชิญเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย และเยี่ยมชมผลการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่ของชุมชนตำบลห้วยยาง จากแนวทางในการแก้ไขปัญหาในเขตป่าชุมชน ทำให้การจัดการป่าชุมชนและหญ้าหางเสือกให้ดีขึ้นกว่าเดิม ทั้งในชุมชนและชุมชนข้างเคียง ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานทำให้คนในชุมชนและชุมชนข้างเคียงมีอาชีพเสริมและมีรายได้เพิ่มจากการเก็บหญ้า

หางเสือมาทำเป็นไว้กวาดขาย และหาของป่า เช่น เห็ดต่าง ๆ และผักหวาน เป็นต้น รวมถึงการทำให้ชุมชนข้างเคียงให้ความร่วมมือในการขอความช่วยเหลือเฝ้าระวังรักษาป่าได้เป็นอย่างดี และยังทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้เล็งเห็นความสำคัญของประโยชน์ที่ได้รับจากป่า อย่างเช่น อบต. โรงเรียน ป่าไม้ เป็นต้น กล่าวคือ อบต.ให้การช่วยเหลืองบประมาณส่งเสริมอาชีพในการทำไม้กวาดแต่ละปี โรงเรียน ครู และเด็กได้มาศึกษาดูงาน และไปหาข้อมูลในเขตป่าชุมชน ป่าไม้ อบ.4 สนับสนุนในการช่วยดูแลรักษาป่าชุมชนร่วมกันกับคนในชุมชนโดยป้องกันไม่ให้คนนอกพื้นที่เข้ามาตัดไม้